

โครงการพัฒนาอาสาสมัครการจัดการขยะครัวเรือนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

ชุมชนบ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ที่มาและความสำคัญ

บ้านท่าสนุก เดิมชื่อ “ท่าสระร้า” ตั้งชื่อตามนายสระร้า ผู้บุกเบิกตั้งบ้านเรือนบริเวณริมทะเลเมื่อประมาณ 120 ปีก่อน ต่อมามีการจัดตั้งผู้นำชุมชนคนแรกคือ นายสั้น ธีัญญพัทตร์ (เรียกว่านายบ้าน) และเริ่มพัฒนาด้านการศึกษา โดยแรกเริ่มอาศัยวัดศรัทธาราม (วัดมะรุ่ย) และใต้ถุนบ้านนายจ่าง สถิตเป็นสถานที่เรียน ก่อนจัดตั้งโรงเรียนอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2480 พร้อมเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็น “บ้านท่าสนุก”

เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคในปัจจุบัน ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนริมน้ำ เช่น บ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา ซึ่งมีความเสี่ยงที่ขยะจะถูกชะล้างลงสู่คลองมะรุ่ย ก่อให้เกิดปัญหาการอุดตันของทางน้ำ การสะสมของไมโครพลาสติก และผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ลัตว์น้ำ และสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ ปัญหาหลักเกิดจากการขาดการคัดแยกขยะจากต้นทาง ทำให้ขยะหลายประเภทปะปนกัน ส่งผลต่อความยากลำบากในการจัดเก็บและกำจัด อีกทั้งยังก่อให้เกิดมลภาวะทางสายตา กลิ่นไม่พึงประสงค์ และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค แนวทางแก้ไขที่เหมาะสมคือการจัดตั้ง “อาสาสมัครการจัดการขยะครัวเรือน” เป็นครัวเรือนต้นแบบ ผ่านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประเภทของขยะ วิธีการคัดแยก และการบันทึกข้อมูลปริมาณขยะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ปัญหาและแนวทางการจัดการปัญหาเรื่องขยะครัวเรือนในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

2. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการขยะครัวเรือนโดยระบบอาสาสมัครการจัดการขยะครัวเรือน (อสม.ขค) ต้นแบบ

3. เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดเก็บข้อมูล แยกขยะในครัวเรือน และการสร้างมูลค่าจากขยะ

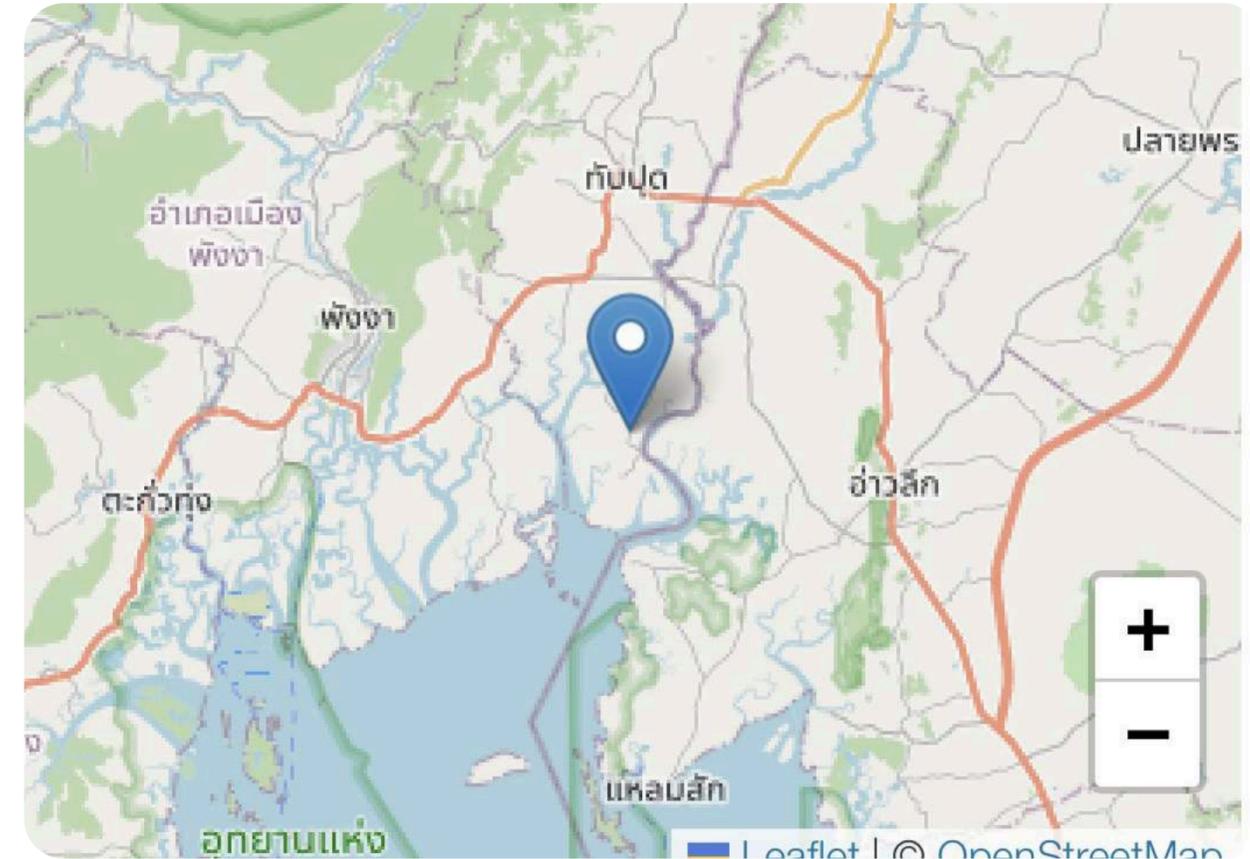
ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้าน เนื้อหา

เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาปัญหาและอุปสรรคเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาจัดการขยะครัวเรือน และปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมในบริบทชุมชนบ้านท่าสนุก โดยได้กำหนดเนื้อหาที่ต้องศึกษาในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

1. ปัญหาและแนวทางการจัดการปัญหาเรื่องขยะครัวเรือนในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
2. การเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการขยะครัวเรือนโดยระบบอาสาสมัครการจัดการขยะครัวเรือน (อสม.ขค) ต้นแบบ
3. การเสริมสร้างทักษะการจัดเก็บข้อมูลและแยกขยะในครัวเรือนในการสร้างมูลค่าจากขยะ

ขอบเขตด้านพื้นที่

จำนวนครัวเรือนต้นแบบ 42 ครัวเรือน พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการโครงการและจัดการเก็บข้อมูลคือ ชุมชนบ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ลำดับ	รายชื่อ	ที่อยู่	หมายเหตุ
กลุ่มบ้านท่าเหนือ			
1	นางสุตารัตน์ สุกใส		
2	นายบีคาค กะสิริรักษ์		
3	นายหล่อบัว ประสารการ		
4	นายอำหมีด คำningar	32/1 ม.3 ต.มะรุ่ย	
กลุ่มบ้านท่ากลาง			
1	นายศิริชัย คำดี	12/4 ม.3 ต.มะรุ่ย	
2	นายศรายุทธ คำดี	12/5 ม.3 ต.มะรุ่ย	
3	นายอำนาจ กะสิริรักษ์	12/3 ม.3 ต.มะรุ่ย	
4	นายอัครด คำดี	35/11 ม.3 ต.มะรุ่ย	
5	นางปราณี คำดี	35/2 ม.3 ต.มะรุ่ย	
6	นางวิมล คำดี	36/4 ม.3 ต.มะรุ่ย	
7	นายฤๅษดา คำดี	36/5 ม.3 ต.มะรุ่ย	
8	นายปิยะวัฒน์ คำดี	53/2 ม.3 ต.มะรุ่ย	
9	นายอำนาจ ศรีมัน	20 ม.3 ต.มะรุ่ย	
10	นายเฉลิม ปากลาว	62/4 ม.3 ต.มะรุ่ย	
11	นางสาววาสนา ธัญญพัฑฒ์	62/2 ม.3 ต.มะรุ่ย	
12	นางสาวอำไพ คำดี	12/1 ม.3 ต.มะรุ่ย	
13	นางทัศนีย์ ปากลาว	35/8 ม.3 ต.มะรุ่ย	
14	นางเสาวภา ธัญญพัฑฒ์	35/5 ม.3 ต.มะรุ่ย	
15	นางจุลา พันningar	18/2 ม.3 ต.มะรุ่ย	
16	นายประภัส คำดี	12/7 ม.3 ต.มะรุ่ย	
17	นายคล้วหนาน ประสารการ	47/10 ม.3 ต.มะรุ่ย	

18	นายสุทัย คงแก้ว	35/7 ม.3 ต.มะรุ่ย	
19	นายสมพงษ์ ปากลาว	62/1 ม.3 ต.มะรุ่ย	
กลุ่มบ้านท่าใต้			
1	นางจ้อยดีมา ประสารการ	10/3 ม.3 ต.มะรุ่ย	
2	นายโพธิ์ ธัญญพัฑฒ์	10 ม.3 ต.มะรุ่ย	
3	นางสาวนิยม มัคราช	28/3 ม.3 ต.มะรุ่ย	
4	นางสาวงามพริ้ง ราชกาญจน์	6/2 ม.3 ต.มะรุ่ย	
5	นางอัมพร อ่าวน้ำ	8/7 ม.3 ต.มะรุ่ย	
6	นายเหลบ กะสิริรักษ์	23/3 ม.3 ต.มะรุ่ย	
7	นายเนบ กะสิริรักษ์	23/2 ม.3 ต.มะรุ่ย	
8	นายสันติ กะสิริรักษ์	23/1 ม.3 ต.มะรุ่ย	
9	นางสมไพบ กะสิริรักษ์	6 ม.3 ต.มะรุ่ย	
10	นายนิเวศ เกื้อนุ่น	10/5 ม.3 ต.มะรุ่ย	
11	นางสาวลาสิกา กะสิริรักษ์	8/3 ม.3 ต.มะรุ่ย	
12	นายภาค ศรีมัน	22 ม.3 ต.มะรุ่ย	
13	นายกุลพัฑฒ์ บำรุงศรี	37 ม.3 ต.มะรุ่ย	
14	นายโยธิน นาคโทน	24/2 ม.3 ต.มะรุ่ย	
15	นางสาววรรณลิษา ประสารพันธุ์	75/7 ม.3 ต.มะรุ่ย	
กลุ่มบ้านท่าแกลง			
1	นางสาววรรณดี ประสารพันธุ์	71/10 ม.3 ต.มะรุ่ย	
2	นางสาวสายใจ ประสารพันธุ์	31/9 ม.3 ต.มะรุ่ย	
3	นางสาววันดี ชีตเบ็ด	76/1 ม.3 ต.มะรุ่ย	
4	นายสามารถ ธัญญพัฑฒ์	71/9 ม.3 ต.มะรุ่ย	

ร่วมกับ องค์การความร่วมมือ
เพื่อการฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน
(ARR) มูลนิธิอันดามัน
องค์การบริหารส่วนตำบลมะรุ่ย
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลโคกไคร
และชุมชนบ้านท่าสนุก

จำนวน42ครัวเรือน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

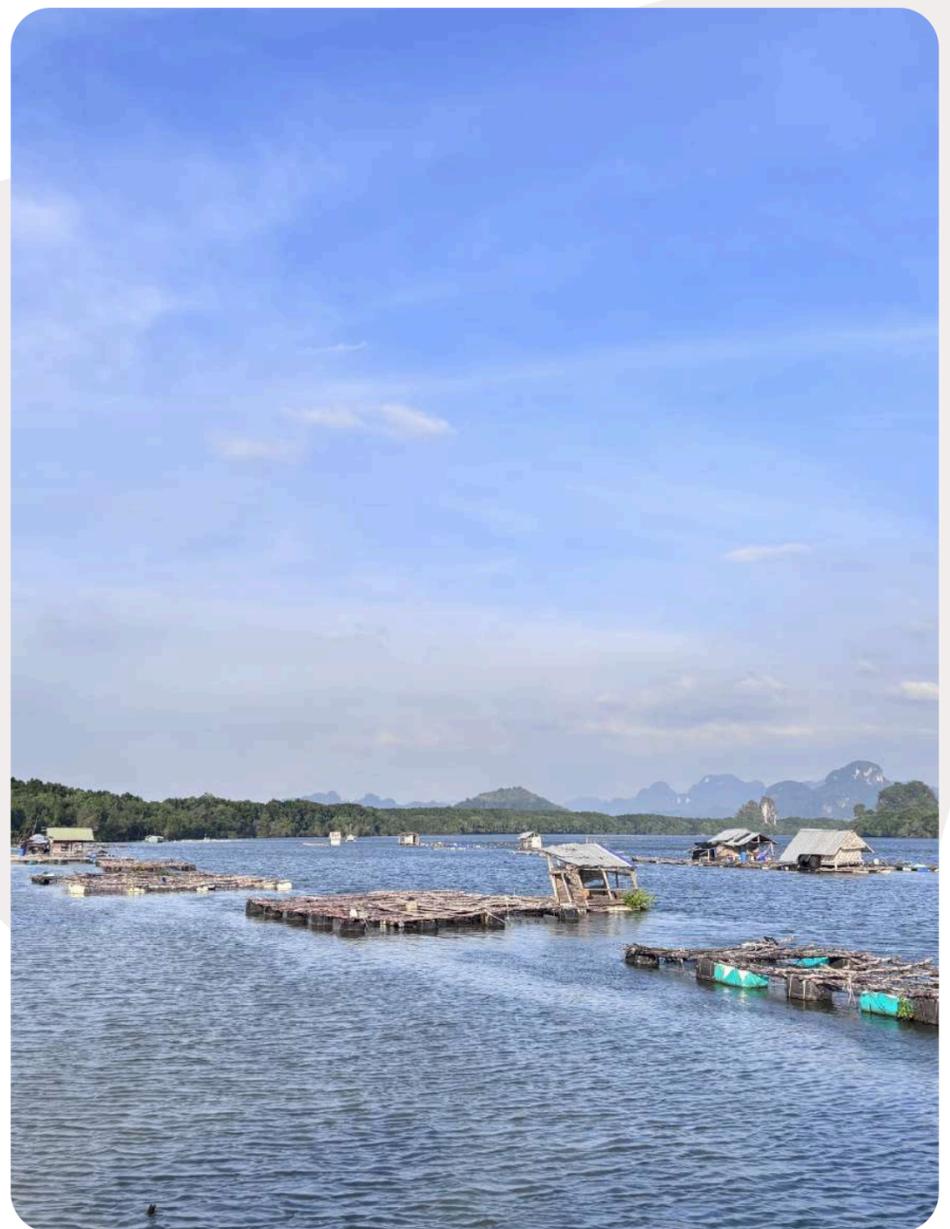
กำหนดระยะเวลาในการวางแผน การดำเนินการ
ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลและรวมถึงการดำเนินการ
โครงการอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือนบ้านท่า
สนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
เป็นเวลา 3 เดือน 18 วัน ตั้งแต่วันที่ 3 พฤศจิกายน
2568 ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2569

วิธีการดำเนินงาน

1

ศึกษาชุมชน

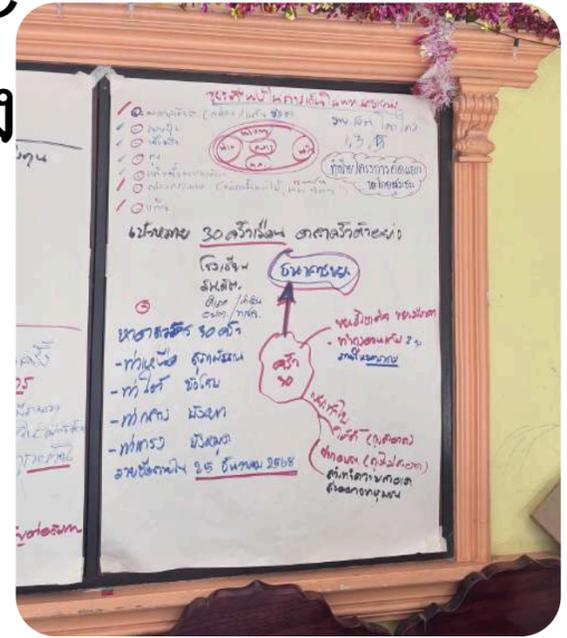
จากการศึกษาบริบทชุมชนพบปัญหาสำคัญคือ การขาดกระบวนการจัดการขยะ โดยในพื้นที่ยังไม่มีระบบการจัดเก็บและขนถ่ายขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ชาวบ้านต้องเผชิญกับปัญหาขยะสะสมในระดับครัวเรือนและพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ยังพบว่ามีจัดการขยะด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เช่น การลักลอบทิ้งขยะในที่รกร้าง การทิ้งขยะลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ และการกำจัดโดยการเผาในที่โล่ง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงการขาดความรู้ความเข้าใจในผลกระทบระยะยาว และการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการจัดการขยะแต่ละประเภท เนื่องจากการเผาขยะในที่โล่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ขณะที่การทิ้งขยะไม่เป็นที่ส่งผลให้สารพิษจากการย่อยสลายซึมลงสู่แหล่งดินและแหล่งน้ำใต้ดิน ขยะที่หมักหมมเป็นระยะเวลาเวลานานกลายเป็นแหล่งบ่มเพาะเชื้อโรคและเป็นที่อยู่อาศัย

2

จัดเวทีประชุมเพื่อหารือและแนวทางในการแก้ปัญหา

จัดเวทีประชุมและประชาคมหมู่บ้านเพื่อหารือแนวทางในการแก้ไข
 ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ
 ระดมความคิดเห็น วิเคราะห์สภาพปัญหา และสร้างข้อตกลงร่วมกันจึง
 ได้มีแนวคิดการจัดตั้งครัวเรือนต้นแบบนำร่องที่ประชุมมีมติคัดเลือก
 ครัวเรือนที่มีความสมัครใจและมีศักยภาพในการเป็นครัวเรือนนำร่อง
 เพื่อดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ครัวเรือนเหล่านี้
 จะทำหน้าที่เป็นต้นแบบ ในการคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภท และ
 เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานให้แก่ครัวเรือนอื่นในชุมชน เพื่อสร้างแรง
 จูงใจและขยายผลไปสู่ระดับเขตพื้นที่ในระยะต่อไป

3 ค้นหาครัวเรือนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ
ตามที่ได้หารือในเวทีชุมชนการจัดการขยะมูลฝอย
ได้เริ่มขั้นตอนการรับสมัคร "อาสาสมัครจัดการขยะ
ครัวเรือน" เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกครัวเรือนที่มี
ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทำ
หน้าที่เป็น ครัวเรือนต้นแบบ ในการริเริ่มระบบการ
คัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
รวมถึงเป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้และ
สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครัวเรือนอื่นในชุมชน

4 จัดเวทีการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะเชิงปฏิบัติการ
 ดำเนินการยกระดับทักษะสมาชิกครัวเรือนอาสาสมัครผ่าน
 กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยได้รับเกียรติจากวิทยากร
 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมมาเป็นผู้ถ่ายทอดความ
 รู้ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ 3 หลัก ได้แก่ ด้านผลกระทบ ด้าน
 ประเภทของขยะ และแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ
 มูลฝอย และสนับสนุนอุปกรณ์ สัญลักษณ์การมีส่วนร่วม มีการ
 มอบถุงอวนสำหรับคัดแยกวัสดุรีไซเคิล ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มี
 ความทนทานและเหมาะสมต่อบริบทการใช้งานในพื้นที่ เพื่อ
 กระตุ้นให้เกิดการจัดเก็บและคัดแยกขยะประเภทพลาสติกและ
 วัสดุใช้แล้วอย่างเป็นระบบ

5ครัวเรือนอาสาสมัคร 42 ครัวเรือน ดำเนินการตามกระบวนการจัดการขยะจากต้นทาง ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การจำแนกประเภทวัสดุรีไซเคิล การจัดการขยะอินทรีย์ด้วยวิธีทางชีวภาพ และการจัดเก็บขยะทั่วไปในภาชนะรองรับที่ถูกต้องลักษณะของแต่ละครัวเรือน

6 สุ่มตรวจวัดผลเพื่อดูความคืบหน้าการจัดการขยะครัวเรือน เก็บข้อมูลความเปลี่ยนแปลงของขยะในระดับครัวเรือน สภาพแวดล้อม และมีกิจกรรมมอบรางวัลมอบแก่ครัวเรือนที่มีการจัดการขยะดีมาก ที่สามารถเห็นผลในระดับสายตาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือน

หลักการ

1.) หลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วมกับโครงการจัดการขยะ คือแนวคิดและแนวทางที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการจัดการขยะ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความยั่งยืน และประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงานร่วมกัน

2.) หลักการอาสาสมัครใจ

หลักการอาสาสมัครใจ คือการเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบ และร่วมมือกันเพื่อให้ครัวเรือนและชุมชนสะอาด เป็นระเบียบ และมีสิ่งแวดล้อมที่ดีอย่างยั่งยืน

3.) หลักการจัดการขยะ

หลักการจัดการขยะในโครงการจัดการขยะครัวเรือน เน้นการลดขยะตั้งแต่ต้นทาง คัดแยกอย่างถูกต้อง ใช้หลัก 3Rs และสร้างความรับผิดชอบร่วมกันในครอบครัว เพื่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและยั่งยืนในระยะยาว

เทคนิควิธี

การสำรวจ

การสำรวจช่วยให้ทราบถึงสภาพปัญหาขยะที่แท้จริง เช่น ปริมาณขยะต่อวัน พฤติกรรมการคัดแยก จุดทิ้งขยะ และอุปสรรคที่ชาวบ้านเผชิญ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบศักยภาพของชุมชน เช่น กลุ่มแกนนำที่เข้มแข็ง หรือครัวเรือนต้นแบบที่สามารถพัฒนาเป็นจุดนำร่องได้

ประธานชุมชน แกนนำ อสม.

การใช้แกนนำประจำชุมชนในการดำเนินโครงการอาสาสมัครจัดการขยะ ครัวเรือนบ้านท่าสนุก เป็นแนวทางที่ช่วยให้การทำงานมีระบบ เข้าถึงประชาชนทุกครัวเรือน และสร้างความยั่งยืนในระยะยาว หัวใจสำคัญอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การคัดเลือกบุคคล การแบ่งหน้าที่ ไปจนถึงการประเมินผล

การจัดเวทีระดมความคิดและสนทนากลุ่ม

เพื่อการเข้าหาชุมชนบ้านท่าสนุกในโครงการอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือน การเริ่มต้นโครงการอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าสนุก ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม มากกว่าการนำเสนอข้อมูลฝ่ายเดียว หนึ่งในเครื่องมือสำคัญคือการจัดเวทีระดมความคิดและการสนทนากลุ่ม ซึ่งช่วยเปิดพื้นที่ให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหา และร่วมออกแบบแนวทางแก้ไขด้วยตนเอง

แนวคิด และทฤษฎีที่ เกี่ยวข้อง

แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย และกระบวนการจัดการ

การจัดการขยะมูลฝอย (Solid Waste Management) คือ กระบวนการควบคุม ดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับขยะ ตั้งแต่แหล่งกำเนิดจนถึงการกำจัดขั้นสุดท้ายอย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1. หลัก 3Rs

- Reduce (ลดการเกิดขยะ) ลดการใช้วัสดุที่ไม่จำเป็น เลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- Reuse (ใช้ซ้ำ) นำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ก่อนทิ้ง
- Recycle (รีไซเคิล) คัดแยกวัสดุที่สามารถนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ได้

2. การจัดการจากต้นทาง (Source Separation)

เน้นการคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน เช่น

- ขยะอินทรีย์
- ขยะรีไซเคิล
- ขยะทั่วไป
- ขยะอันตราย

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน

ส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทในการวางแผน ปฏิบัติ และติดตามผล เพื่อสร้างความตระหนักและความยั่งยืน

4. หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบ (Polluter Pays Principle)

ผู้ก่อให้เกิดขยะควรมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

แนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืน
ตามหลักการ Zero-Waste

ลำดับขั้นการจัดการขยะ: (Waste Management Hierarchy)
เป็นลำดับขั้นการจัดการขยะที่มุ่งเน้นให้เกิดของเสีย (Waste)
ที่นำไปกำจัดด้วยการฝังกลบน้อยที่สุดโดยแบ่งออกเป็น 5 ลำดับ

แนวคิดการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วม ร่วมของชุมชน

แนวคิดการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมร่วมของชุมชนมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหา โดยเน้นการจัดการจากต้นทาง การสร้างจิตสำนึก และการพัฒนาศักยภาพแกนนำในพื้นที่ เมื่อชุมชนมีบทบาทอย่างแท้จริง จะทำให้การจัดการขยะเกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่มากที่สุด

แนวคิดอาสาสมัคร

อาสาสมัคร เป็นการสมัครใจทำงานใดๆโดยไม่รับค่าตอบแทนไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งการให้นั้น ไม่ได้ระบุว่าเป็นแรงงาน เป็นเงิน เป็นสิ่งของ แต่การให้ที่ถ่องแท้จะส่งผลให้เกิดความสุขทางจิตใจ ทั้งผู้ให้และผู้รับเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น โดยไม่รับค่าตอบแทน ซึ่งจิตสำนึกของผู้ที่อุทิศตนทำงาน เช่นนี้มีทั่วไปในทุกท้องถิ่น จิตสำนึกต่อสังคม ทางจิตใจของบุคคล

แนวคิดอาสาสมัครใจจัดการขยะครัวเรือนมุ่งเน้นการสร้าง “คนต้นแบบ” ในชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะจากต้นทางอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยอาศัยพลังจิตอาสา ความร่วมมือ และการใช้ข้อมูลเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การลดปริมาณขยะ เพิ่มมูลค่า และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในระยะยาว

แนวคิดการหลักและวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดและวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็นแนวทางวิจัยที่ปรับบทบาทของชุมชนจาก “ผู้ให้ข้อมูล” มาเป็น “ผู้ร่วมวิจัย” อย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นไม่เพียงการสร้างองค์ความรู้ แต่เพื่อให้เกิดการแก้ไข้ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงเชิงรูปธรรมในพื้นที่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชน

กระบวนการดำเนินงานเป็นวงจรต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวางแผน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางพัฒนา
2. การปฏิบัติ ลงมือดำเนินกิจกรรมตามแผน
3. การสังเกตผล ติดตามและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
4. การสะท้อนผล วิเคราะห์บทเรียนและปรับปรุงการดำเนินงาน

แนวทางนี้ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ เสริมพลัง และพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืนด้วยตนเอง

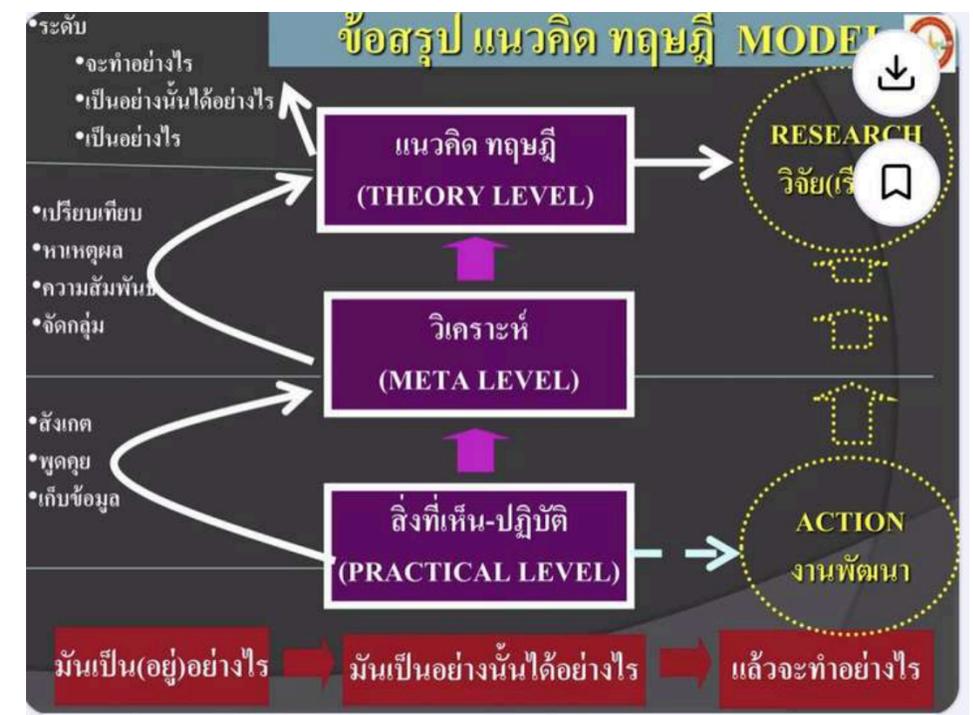
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

Participatory + Action + Research

ชุมชน

การมีส่วนร่วม + การปฏิบัติ + การแสวงหาความ

กระบวนการ หลักการและเทคนิควิธีการ บริหารและพัฒนาชุมชน

การบริหารและพัฒนาชุมชนมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การพัฒนาที่ดีต้องยึดหลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และคำนึงถึงผลกระทบระยะยาวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

กระบวนการพัฒนาชุมชนประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
2. วางแผนกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนา
3. ดำเนินงานตามแผนที่กำหนด
4. ติดตามและประเมินผล
5. นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เทคนิคสำคัญที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่

- การวิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชน
- การสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- เวทีประชาคม เพื่อสร้างฉันทามติและกำหนดทิศทางร่วมกัน
- การจัดทำแผนชุมชน โดยใช้ข้อมูลจริงเป็นฐานในการตัดสินใจ

วิธีการดำเนินงาน

กระบวนการ

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

การศึกษาสภาพปัญหาชุมชนบ้านท่าสนุก โดยมุ่งเน้นการสำรวจในพื้นที่ รับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน และวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน

จากการศึกษาสภาพปัญหาในรอบแรก **พบว่ามีล้อยางรถจักรยานยนต์**จำนวนมากถูกนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ล่อเหยื่อตามวิธีการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ซึ่งแม้ว่าล้อยางดังกล่าวจะก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่สวยงาม และอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว แต่เมื่อพิจารณาในทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของชุมชน **พบว่าล้อยางเหล่านี้เป็นเครื่องมือทำมาหากินของชาวบ้าน**บางส่วน ดังนั้นจึงไม่สามารถกำหนดให้เป็นปัญหาที่ต้องกำจัดได้โดยทันที เนื่องจากอาจกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่จากการสำรวจเพิ่มเติมพบว่า **ปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนและส่งผลกระทบต่อชุมชน คือ การที่ขยะกระจุกกระจายตามพื้นที่สาธารณะ และบริเวณรอบครัวเรือน ขยะดังกล่าวไม่เพียงส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพ ทำให้ชุมชนดูไม่สะอาดเรียบร้อยเท่านั้น แต่ยังสามารถก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ เช่น เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค แมลงวัน และสัตว์พาหะนำโรค รวมถึงอาจก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นและมลภาวะในพื้นที่สาธารณะ**

2.การจัดเวทีชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาขยะครัวเรือน

ภายหลังการศึกษาสภาพปัญหาขยะในชุมชนบ้านท่าสนุก ได้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยชาวบ้านสะท้อนถึงผลกระทบด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และภาพลักษณ์ของชุมชนอย่างชัดเจนที่ประชุมมีมติให้เริ่มแก้ไขปัญหาจาก การจัดการขยะในระดับครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทางของการเกิดขยะ หากครัวเรือนสามารถคัดแยกและจัดการได้ถูกต้อง จะช่วยลดปริมาณขยะในพื้นที่สาธารณะและลดภาระของระบบจัดเก็บขยะส่วนรวม

เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร ชุมชนจึงเห็นชอบให้เริ่มจากการคัดเลือก อาสาสมัครครัวเรือนต้นแบบ ในแต่ละกลุ่มบ้านเป็นกลุ่มนำร่อง เพื่อทดลองดำเนินกิจกรรมและประเมินผลก่อนขยายผลในวงกว้าง พร้อมทั้งวางแผนจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะที่ถูกต้องแก่ครัวเรือนต้นแบบต่อไป

4. การจัดเวทีอบรมการจัดการขยะครัวเรือน

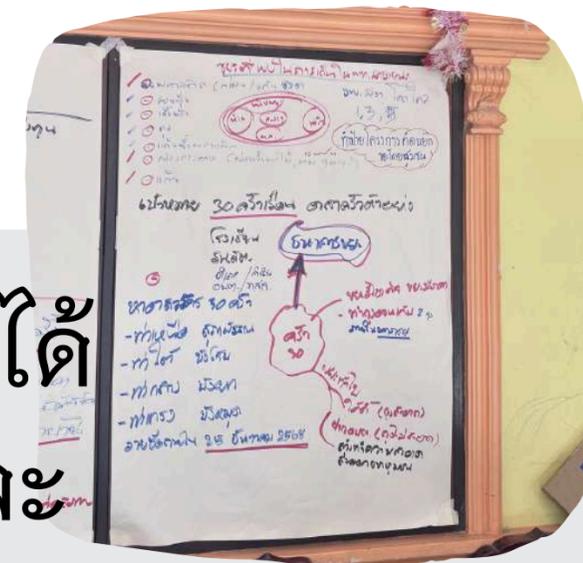
ชุมชนบ้านท่าสนุกได้จัดเวทีอบรมเพื่อพัฒนาอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือน โดยเชิญวิทยากรด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมมาให้ความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการขยะ

เนื้อหาการอบรมครอบคลุมผลกระทบของขยะต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ประเภทของขยะในครัวเรือน วิธีการคัดแยกที่ถูกต้อง และแนวทางสร้างมูลค่าจากขยะ เช่น การจำหน่ายวัสดุรีไซเคิล การทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ และการลดขยะตามหลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle)

ภายหลังการบรรยาย มีการประเมินความรู้ผ่านแบบทดสอบและกิจกรรมเกมแยกประเภทขยะ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง พร้อมมอบถุงอวนสำหรับคัดแยกขยะรีไซเคิล และสติ๊กเกอร์สัญลักษณ์ติดหน้าบ้าน เพื่อแสดงถึงการเป็นครัวเรือนอาสาสมัคร

ต้นแบบของชุมชน

3. กำหนดแนวทางดำเนินโครงการจัดการขยะครัวเรือน ชุมชนได้มอบหมายให้แกนนำแต่ละกลุ่มบ้านทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนประชาชนสมัครเป็นอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือน โดยตั้งเป้าหมายเบื้องต้นไว้ 30 ครัวเรือน ให้สอดคล้องกับทรัพยากรและความพร้อมของโครงการ

ผลการประชาสัมพันธ์พบว่า มีครัวเรือนสมัครเข้าร่วมถึง 42 ครัวเรือน ซึ่งมากกว่าเป้าหมายที่กำหนด สะท้อนถึงความตื่นตัว ความร่วมมือ และความตั้งใจของชาวบ้านในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนอย่างจริงจัง

5.การจัดการขยะครัวเรือน

จากการเข้าร่วมเวทีอบรมด้านการจัดการขยะครัวเรือน อาสาสมัครแต่ละครัวเรือนได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับกลับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะภายในบ้านอย่างถูกวิธี แยกขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตรายออกจากกัน เพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัด และเพิ่มโอกาสในการนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

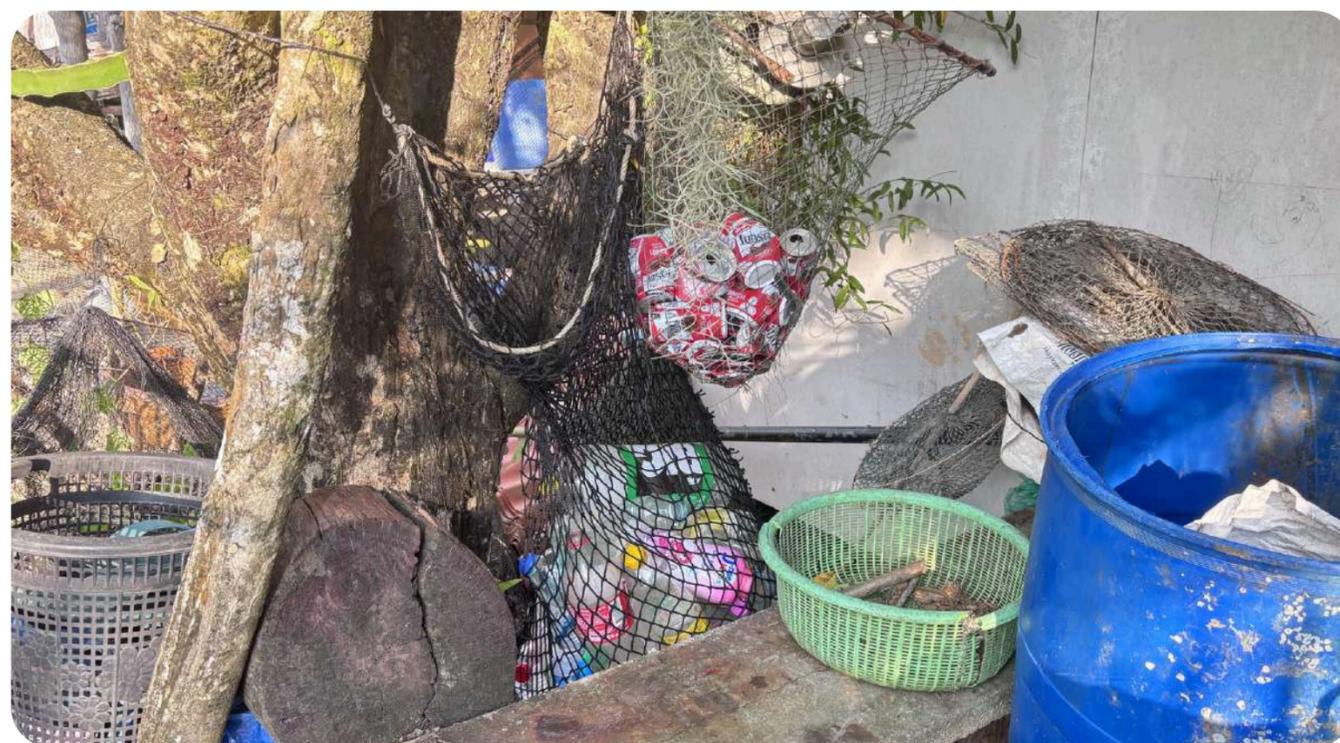
การนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือน จึงนับเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาชุมชนบ้านท่าสนุกให้ก้าวสู่การเป็นชุมชนที่สะอาด เป็นระเบียบ และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ทั้งในมิติด้านสิ่งแวดล้อมและด้าน

เศรษฐกิจครัวเรือนในระยะยาว

6.ติดตามผล

ติดตามผลการดำเนินงาน ให้ทำกิจกรรมผ่านไป21วัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการกำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยทำการรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานในแต่ละรอบของการจัดเก็บขยะรีไซเคิล เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านปริมาณขยะที่คัดแยกได้ มูลค่ารายได้ที่เกิดขึ้น และระดับความร่วมมือของแต่ละครัวเรือน การเปรียบเทียบข้อมูลดังกล่าวช่วยให้เห็นพัฒนาการ ความก้าวหน้า

บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน

ที่ตั้งและสภาพพื้นที่

บ้านท่าสนุก ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา พื้นที่ประมาณ 3,294 ไร่ อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลและป่าชายเลน มีทรัพยากรทางทะเลอุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการประมงและเกษตรชายฝั่ง ภูมิอากาศแบบมรสุม มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน (ม.ค.-เม.ย.) และฤดูฝน (พ.ค.-ธ.ค.)

ประชากรและอาชีพ

มี 354 ครัวเรือน ประชากร 1,243 คน

(ชาย 647 คน หญิง 596 คน) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาคือ นักเรียน นักศึกษา ประมง และค้าขาย รายได้เฉลี่ยประมาณ 38,000 บาท/ครัวเรือน/ปี

สังคมและวัฒนธรรม

สังคมและวัฒนธรรม

ชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติแน่นแฟ้น หลายครอบครัวมีสายสกุลเดียวกัน อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี แม้มีความหลากหลายทางศาสนา โดยประชากรร้อยละ 85 นับถือศาสนาอิสลาม และร้อยละ 15 นับถือศาสนาพุทธ แต่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

ศาสนาและประเพณีสำคัญ

มีมัสยิด 1 แห่ง เป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีสำคัญ ได้แก่ การเข้าสู่หนัดหมู่ การแต่งงาน (นิกะห์) การถือศีลอดเดือนรอมฎอน และวันฮารีรายอ ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์และความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชน

ชุมชน

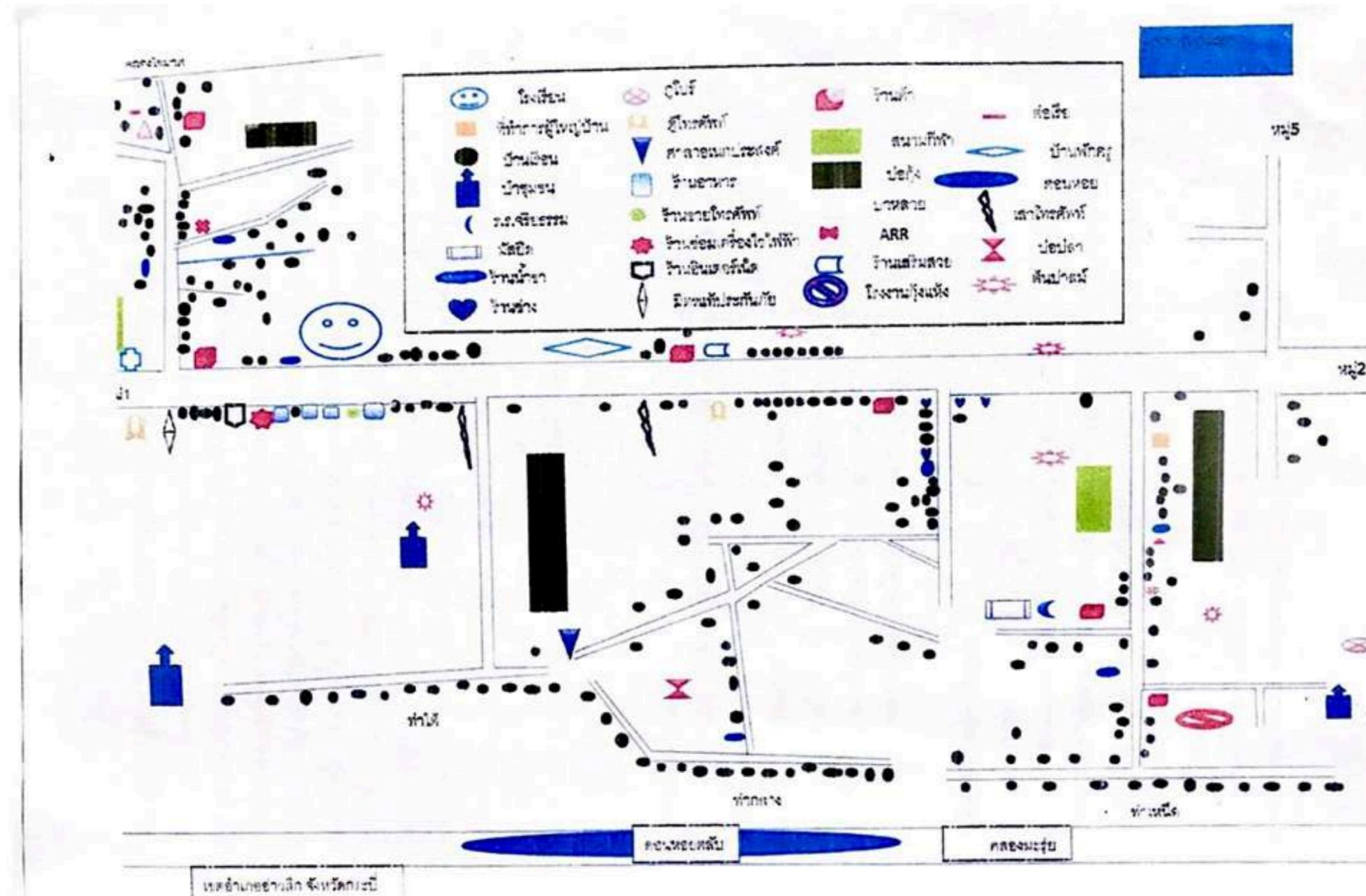

โครงสร้างพื้นฐาน

มีโรงเรียน ศาลาประชาคม สนามกีฬา ป่าชุมชน สระน้ำหมู่บ้าน และสถานที่ประกอบศาสนกิจ พร้อมคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้นำท้องถิ่นดูแลการบริหารจัดการ

แผนที่หมู่บ้าน/ แผนที่หมู่บ้านชุมชน (แสดงข้อมูล,สถานที่สำคัญ,จุดที่ตั้งผู้นำ,และสิ่งแวดล้อมของชุมชน)

ปัญหาการจัดการขยะ ของครัวเรือนและชุมชน ปัญหาการจัดการขยะครัวเรือน

ครัวเรือนไม่มีกระบวนการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีทำ เนื่องจากขาดความรู้เรื่องการจัดการขยะจึงทำให้ขยะหลากหลายประเภทถูกนำมาปะปนกัน ส่งผลให้กระบวนการจัดเก็บและทำลายเป็นไปได้อย่างยาก จึงเกิดการตกค้างของขยะมูลฝอยในพื้นที่อยู่อาศัยและลุกลามสู่พื้นที่สาธารณะ

ปัญหาการจัดการขยะในชุมชน

การขาดกระบวนการจัดการขยะ โดยในพื้นที่ยังไม่มีระบบการจัดเก็บและขนถ่ายขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ชาวบ้านต้องเผชิญกับปัญหาขยะสะสมในระดับครัวเรือนและพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ยังพบว่ามี การจัดการขยะด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เช่น การลักลอบทิ้งขยะในที่รกร้าง การทิ้งขยะลงสู่แหล่งน้ำ สาธารณะ และการกำจัดโดยการเผาในที่โล่ง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงการขาดความรู้ความเข้าใจใน ผลกระทบระยะยาว และการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการจัดการขยะแต่ละประเภท เนื่องจากการเผาขยะในที่โล่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ขณะที่การทิ้งขยะไม่เป็นที่ส่งผลให้สารพิษจากการย่อยสลายซึมลงสู่แหล่งดินและแหล่งน้ำใต้ดิน ขยะที่หมักหมมเป็นระยะเวลาานกลายเป็นแหล่งบ่มเพาะเชื้อโรคและเป็นที่อยู่อาศัยของพาหะนำโรคเช่น แมลงวัน หนู และยุง ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อโรคทางเดินอาหาร โรคผิวหนัง และโรคไข้เลือดออก ซึ่งส่งผลกระทบต่อกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กและผู้สูงอายุในชุมชน สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมและมลพิษทางกลิ่นส่งผลต่อภาพลักษณ์ของชุมชน

ปัญหาการจัดการขยะในชุมชน

1. คัดเลือกครัวเรือนต้นแบบและสร้างอาสาสมัคร

- คัดเลือกครัวเรือนต้นแบบในแต่ละกลุ่มบ้าน
- แคนนำประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจและชวนเข้าร่วม
- ตั้งเป้า 30 ครัวเรือน แต่มีสมัครถึง 42 ครัวเรือน
- สะท้อนความตื่นตัวและความร่วมมือของชุมชนอย่างจริงจัง

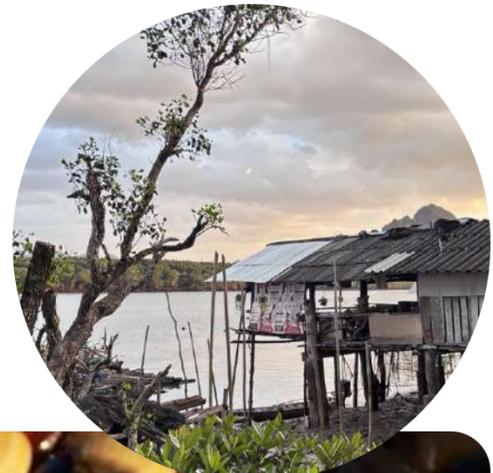
2. จัดอบรมเสริมความรู้การจัดการขยะ

- จัดเวทีอบรมโดยวิทยากรด้านสิ่งแวดล้อม
- ให้ความรู้เรื่องผลกระทบของขยะต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- สอนการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี
- ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยชีวภาพและการขายวัสดุรีไซเคิล
- เน้นหลัก 3Rs: Reduce, Reuse, Recycle

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

- ครัวเรือนมีความรู้และทักษะในการจัดการขยะเพิ่มขึ้น
- ปริมาณขยะลดลง และเกิดการคัดแยกที่ถูกต้อง
- ชุมชนสะอาดขึ้น ลดปัญหาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- เกิดเครือข่ายอาสาสมัครที่พร้อมขยายผลในอนาคต

การเสริมสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะครัวเรือน

เป็นรูปแบบการทำงานที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีบทบาทเป็น แกนนำด้านการจัดการขยะ ในชุมชน

มีลักษณะคล้าย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) แต่เน้นภารกิจด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ

- ทำหน้าที่ให้ความรู้ แนะนำการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง และติดตามผลการดำเนินงานของแต่ละครัวเรือน
- ยึดแนวคิดสำคัญ “สร้างจิตสำนึกก่อนสร้างระบบ” ปลุกฝังความตระหนักและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
- มุ่งให้การจัดการขยะเป็นความร่วมมือของทุกคนในชุมชน ไม่ใช่ภาระของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

การเสริมสร้างทักษะการจัดการจัดเก็บข้อมูลและ แยกขยะในครัวเรือน

- ส่งเสริมให้ครัวเรือน ชั่งน้ำหนักและบันทึกข้อมูลขยะ ทุกครั้งที่มีการจำหน่ายหรือสร้างมูลค่าเพิ่ม
- บันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ เช่น วันที่ ประเภทขยะ และน้ำหนัก (กิโลกรัม)
- รวบรวมข้อมูลรายเดือนเพื่อนำมาคำนวณ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง
- วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เช่น ปริมาณขยะเฉลี่ยต่อครัวเรือน และสัดส่วนขยะแต่ละประเภท
- ใช้ผลลัพธ์เป็นฐานในการ วางแผนรณรงค์ ปรับกิจกรรม และตั้งเป้าหมายลดขยะ อย่างเหมาะสม

แบบประเมินความรู้ก่อน-หลังการเรียนรู้การจัดการขยะครัวเรือน

โครงการอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือนบ้านท่าสบู

วันที่ 26 มกราคม 2569

ณ ศาลาเทศบาลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บ้านท่าสบู อ.ห้วยโป่ง จ.พังงา

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นโดยการทำเครื่องหมาย ในช่องว่างตามลำดับความคิดเห็นของท่าน

แบบสอบถามนี้ทำขึ้นเพื่อทดสอบความรู้การจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนบ้านท่าสบู

การให้คะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด , 4 หมายถึง มาก , 3 หมายถึง ปานกลาง , 2 หมายถึง น้อย , 1 หมายถึง น้อยที่สุด.

แบบประเมินความรู้	5	4	3	2	1
1.การแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือนช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม					
2.ปัญหาขยะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของชุมชน					
3. ขยะประเภทเศษอาหารไม่นำมาใช้ประโยชน์ได้ และควรทิ้งรวมไปกับขยะทั่วไปเพื่อให้เจ้าหน้าที่จัดการ					
4. การนำแก้วหรือขวดพลาสติกที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นวิธีการที่ช่วยลดปริมาณขยะได้ดี					
5. หน้ากากอนามัยที่ใช้แล้วถือเป็นขยะติดเชื้อ ซึ่งควรแยกทิ้งใส่ถุงดำหยาบ และปิดปากถุงให้มีซิติก่อนทิ้ง					
6.ขยะอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ถ่านไฟฉายหรือมือถือเก่า สามารถทิ้งร่วมกับขยะทั่วไปได้หากไม่ถูกฉีด					
7.เศษใบไม้และกิ่งไม้ภายในชุมชนควรนำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก แทนที่จะรวบรวมส่งให้ขยะนำไปทิ้ง					
8.การเผาขยะในถังโลงภายในบริเวณบ้าน เป็นวิธีการขยะที่ถูกสุขลักษณะและช่วยกำจัดเชื้อโรคได้ดี					
9.ขยะที่สามารถรีไซเคิลได้ (เช่น กระดาษ โฟม) มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสามารถเปลี่ยนเป็นรายได้แก่ครัวเรือนชุมชนได้					
10.การมีถังขยะแยกประเภทที่อยู่ในชุมชนจะไม่มีประโยชน์ หากคนในชุมชนยังขาดความรู้เรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง					

ชื่อตนเอง

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บริบทชุมชน

บ้านท่าสนุก หมู่ที่ 3 ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา เดิมชื่อบ้านท่าสระร้า มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 120 ปี มีพัฒนาการด้านการปกครองและการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แม้จะเคยได้รับผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และโรคไข้ทรพิษจนชาวบ้านต้องอพยพชั่วคราว แต่ได้กลับมาฟื้นฟูชุมชนจนมีความมั่นคงในปัจจุบัน โดยมีพื้นที่ประมาณ 3,294 ไร่ จำนวน 347 ครัวเรือน ประชากร 1,249 คน มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าชายเลน และได้มีการจัดตั้งป่าชุมชนจำนวน 4 แปลง รวมพื้นที่ 1,694 ไร่ เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน อันก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

สรุป อภิปรายผล

ชุมชนบ้านท่าสนุกประสบปัญหาการจัดการขยะส่วนใหญ่จากการไม่คัดแยกตั้งแต่ต้นทางทำให้เกิดขยะตกค้าง กลิ่นเหม็น และผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรชายฝั่ง

อันเนื่องมาจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นและพฤติกรรมกาทิ้งขยะไม่ถูกต้อง โครงการอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือนจึงถูกริเริ่มโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เริ่มจากคัดเลือกครัวเรือนต้นแบบ ตั้งเป้า 30 ครัวเรือน แต่มีผู้สมัครถึง 42 ครัวเรือน สะท้อนความตื่นตัวของชุมชน มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ การขายวัสดุรีไซเคิล และหลัก 3Rs พร้อมสนับสนุนอุปกรณ์และพัฒนาระบบ “อสม.ขค” เพื่อให้ความรู้และติดตามผล โดยยึดหลัก

“สร้างจิตสำนึกก่อนสร้างระบบ”

ผลการดำเนินงานพบว่า ครัวเรือนสามารถคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ ลดปริมาณขยะ สร้างรายได้เสริม และพัฒนาวิสัยทัศน์ผ่านการบันทึกข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนมีข้อมูลใช้วางแผนพัฒนาได้อย่างเป็นรูป

ธรรม

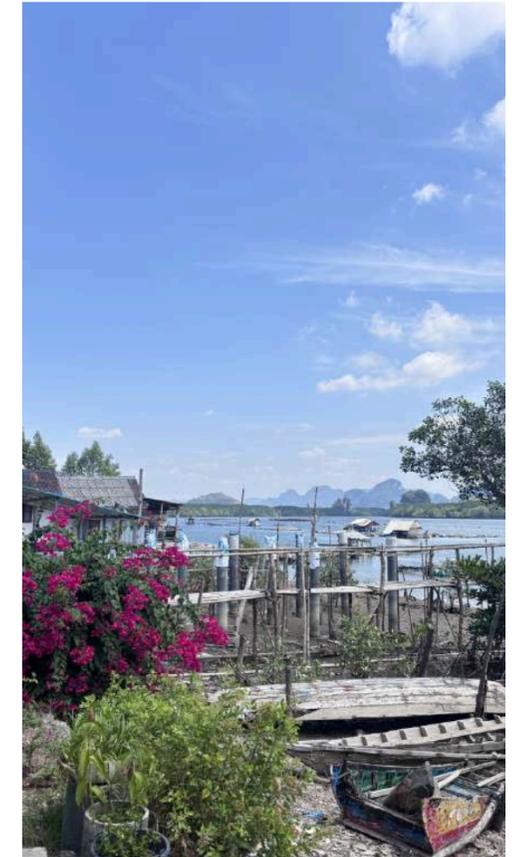

โดยสรุป โครงการอาสาสมัครจัดการขยะครัวเรือนของชุมชนบ้านท่าสนุกเป็นตัวอย่างของการแก้ไขปัญหาส่งแวดล้อมผ่านพลังของการมีส่วนร่วม เมื่อชุมชนตระหนักรู้และลงมือปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ปัญหาขยะที่เคยเป็นภาระก็สามารถเปลี่ยนเป็นโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บริบทชุมชน

บ้านท่าสนุก หมู่ที่ 3 ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา เดิมชื่อบ้านท่าสระร่า มีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 120 ปี มีพัฒนาการด้านการปกครองและการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แม้จะเคยได้รับผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และโรคไข้ทรพิษจนชาวบ้านต้องอพยพชั่วคราว แต่ได้กลับมาฟื้นฟูชุมชนจนมีความมั่นคงในปัจจุบัน โดยมีพื้นที่ประมาณ 3,294 ไร่ จำนวน 347 ครัวเรือน ประชากร 1,249 คน มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะป่าชายเลน และได้มีการจัดตั้งป่าชุมชนจำนวน 4 แปลง รวมพื้นที่ 1,694 ไร่ เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน อันก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอต่อหน่วยงานโครงการ

1. ควรพัฒนาระบบการคัดแยกให้ครอบคลุมทั้งชุมชนแม้จะมีครัวเรือนอาสาสมัครเข้าร่วมจำนวนมาก แต่ควรวางแผนขยายผลสู่ครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน โดยอาจใช้รูปแบบครัวเรือนต้นแบบเป็นศูนย์เรียนรู้ย่อยในแต่ละกลุ่มบ้าน เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์จริงและสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นเข้าร่วมเพิ่มเติม
2. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม หรือภาคเอกชน เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ หรืออุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น ถังขยะคัดแยก เครื่องชั่งน้ำหนัก หรือการจัดอบรมเพิ่มเติม และนำไปปรับใช้ในองค์กรความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อหลักสูตร

- มีข้อเสนอแนะอยากให้นิสิตที่ฝึกงานในพื้นที่เดียวกันจัดทำรายงานปัญหาเล่มเดียวกัน เป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดความซ้ำซ้อน ประหยัดเวลาและส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่คุณภาพของผลงานที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

- มีข้อเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการของนิสิตอย่างเป็นรูปธรรม

ขอจบการนำ เสนอดีๆ

